

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Α. Αγγλικές αποικίες στην Αμερική

- **1607-1732** - στα ανατολικά παράλια της Β. Αμερικής: **13** αποικίες υπό αγγλικό έλεγχο (άποικοι Άγγλοι, Γάλλοι, Γερμανοί, Σουηδοί που αναζητούσαν καλύτερη τύχη)
- **Βόρειες αποικίες**: δυναμική αγροτική οικονομία (40.000 μαύροι σκλάβοι) και ακμαίο **εμπόριο** σε μεγάλες πόλεις (Βοστώνη, Νέα Υόρκη, Φιλαδέλφεια). **Πανεπιστήμια** Χάρβαρντ, Γέιλ. Πρίνστον χώροι διάδοσης Διαφωτιστικών ιδεών.
- **Νότιες αποικίες**: μεγάλες φυτείες καπνού, ρυζιού & βαμβακιού στηρίζουν την οικονομία (300.000 μαύροι σκλάβοι!) Ιδιοκτήτες ήταν οι Ευρωπαίοι άποικοι με ισχυρή οικονομική και κοινωνική ζωή. Δούλοι καλλιεργούν τη γη και ζουν σε άθλιες συνθήκες. Λίγες οι μεγάλες πόλεις.
- Διοικητής κάθε πολιτείας ένας κυβερνήτης, τον οποίο διόριζε η Αγγλία.
- Παράλληλα υπήρχε μια συνέλευση αποίκων (αν και μόνο ορισμένοι από τους πλούσιους αποίκους)
- Άποικοι δεν εκπροσωπούνται στο αγγλικό κοινοβούλιο.
- Εμπόριο αποικιών ελέγχεται από την Αγγλία.

Β. Η αποικιακή κρίση και η αμερικανική επανάσταση

- **Αιτία κρίσης**: Δυσφορία (Δυσσαρέσκεια) **πλούσιων αποίκων (αστοί!)** για την οικονομική κηδεμονία της Αγγλίας.
- **Αφορμή επανάστασης**: Η Αγγλία απαίτησε νέους φόρους από τους αποίκους και έθεσε νέους περιορισμούς. Οι άποικοι αντέδρασαν σταματώντας να αγοράζουν αγγλικά προϊόντα (εμπάργκο). Αγγλία απέσυρε φόρους εκτός από το τσάι. Νέες αντιδράσεις αποίκων και νέοι εμπορικοί περιορισμοί στους Αμερικανούς.
- Σεπτ. 1774: Κογκρέσο (Συνέλευση) της Φιλαδέλφειας εκπροσώπων των αποίκων με διάθεση συμβιβασμού με Αγγλία. Ωστόσο, βασιλιάς Αγγλίας Γεώργιος Γ' επέλεξε ένοπλη σύγκρουση.
- 1775: πρώτη μάχη και νίκη αμερικανικών δυνάμεων.
- Παράλληλα, κυκλοφορούν επαναστατικά φυλλάδια διανοουμένων οπαδών του Διαφωτισμού ⇒ «Η Αγγλία δεν έχει δικαίωμα να ασκεί εξουσία στις αποικίες.»
- ✚ **Αρχή διαμόρφωσης αμερικανικής εθνικής συνείδησης!** (κοινά στοιχεία και κοινά συμφέροντα των αποίκων)
- **4 Ιουλίου 1776**: Κογκρέσο Φιλαδέλφειας ψηφίζει τη **Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας** (Τόμας Τζέφερσον και Βενιαμίν Φραγκλίνος) ⇒ βλ. κείμενο σ. 15!!
 - Η σημασία της:
 1. Θεμελίωσε ιδεολογικά τον αγώνα των αποίκων εναντίον της Αγγλίας τονίζοντας την απόφασή τους να αποδεσμευθούν από την Αγγλία
 2. Αποτελεί έκφραση των πολιτικών ιδεών του Διαφωτισμού
 3. Ένα από τα σημαντικότερα πολιτικά κείμενα – πρόδρομο της Γαλλικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη (1789)
- 1776-1781: Πόλεμος της ανεξαρτησίας ή Αμερικανική επανάσταση: αρχηγός Αμερικανών ο Τζόρτζ Ουάσινγκτον. Αρχικά αμερικανοί υποχωρούν αλλά συμμαχούν τελικά με Γαλλία, Ολλανδία, Ισπανία (κοινό μέτωπο εναντίον Αγγλίας) και με τη βοήθεια γαλλικών στρατευμάτων νικούν τους Άγγλους και λήγει ο πόλεμος.

Γ. Ανεξαρτησία και νέο κράτος

- **1783**. Αγγλία αναγνωρίζει τις 13 αποικίες ως ανεξάρτητο κράτος: *Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής* (ΗΠΑ)
- **1787**. Σύνταγμα των ΗΠΑ (μέχρι σήμερα), που αναγνωρίζει:
 - ομοσπονδία (ένωση) πολιτειών
 - αρχή διάκρισης εξουσιών, όπου:
 - ⇒ κεντρική κυβέρνηση (για οικονομία, άμυνα, εξωτερική πολιτική)
 - ⇒ τοπική αυτοδιοίκηση στις πολιτείες (για δικαιοσύνη, εκπαίδευση, αστυνόμευση)
 - ⇒ νομοθετική εξουσία από Κογκρέσο (Γερουσία + Βουλή των Αντιπροσώπων. Στη Γερουσία κάθε πολιτεία εκπροσωπείται από 2 γερουσιαστές, ενώ στη Βουλή των Αντιπροσώπων με αριθμό ανάλογο με τον πληθυσμό της)
 - ⇒ εκτελεστική εξουσία από Πρόεδρο (κάθε 4 χρόνια από εκλέκτορες). Πρώτος ο Τζ. Ουάσινγκτον (1789)
 - ⇒ δικαστική εξουσία ανεξάρτητη και αιρετή (= να εκλέγεται).

✓ Η διακήρυξη της ανεξαρτησίας στις 4 Ιουλίου 1776 και το Σύνταγμα του 1787 είναι τα πρώτα πολιτικά κείμενα που εφαρμόζουν στην πράξη τις ιδέες του ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ.

✓ Η Αμερικανική Επανάσταση και Ανεξαρτησία ήταν η πρώτη επιτυχία του αστικού φιλελευθερισμού, η πρώτη αβασίλευτη Προεδρική δημοκρατία του πλανήτη.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

A. Η γαλλική κοινωνία του 18^{ου} αι.

- στη γαλλική κοινωνία οι άνθρωποι κατατάσσονται με βάση την καταγωγή τους και τα προνόμιά τους σε 3 κοινωνικές τάξεις: κλήρος (ιερείς, 0,5%)

ευγενείς (αριστοκρατικής καταγωγής, 1,5%)

και τρίτη τάξη (αστοί, αγρότες & εργάτες, 98% του πληθυσμού!)

- κλήρος & ευγενείς είχαν προνόμια.

- η τρίτη τάξη είχε μόνο υποχρεώσεις και πλήρωνε όλους τους φόρους.

↳ δυσарέσκεια της αστικής τάξης, η οποία κυριαρχούσε στην οικονομία, αλλά δεν συμμετείχε στην πολιτική.

↳ δυσарέσκεια όλης της τρίτης τάξης για τις δυσμενείς συνθήκες της ζωής τους. Πείνα (1788-1789).

B. Η α' φάση της γαλλικής επανάστασης (Μάιος 1789 - Αύγουστος 1792)

- Βερσαλίες 1789: βασιλιάς Λουδοβίκος ΙΣΤ΄ συγκάλεσε συνέλευση όλων των τάξεων ⇒

- τρίτη τάξη απαίτησε μεταρρυθμίσεις, αλλά βασιλιάς ζήτησε νέους φόρους από την τρίτη τάξη

- οι αντιπρόσωποι της τρίτης τάξης εκπροσωπούσαν το 98% των Γάλλων ⇒ αυτοανακηρύχθηκαν **Εθνική Συνέλευση** !

- βασιλιάς δεν τους αναγνώρισε και τους απομόνωσε μέσα στην αίθουσα της συνεδρίασης.

- εκείνοι ορκίστηκαν ότι θα συντάξουν Σύνταγμα (20 Ιουν. 1789) ⇒ βασιλιάς υποχώρησε (αρχικά)!

- Εθνοσυνέλευση αυτοανακηρύχθηκε σε **Συντακτική Συνέλευση** (σκοπός να κάνουν Σύνταγμα) (9 Ιουλ. 1789)

- Στο μεταξύ ο βασιλιάς συγκέντρωνε στρατό για να διαλύσει την Συνέλευση!

- όταν μαθεύτηκαν οι κινήσεις του βασιλιά, πολίτες οργισμένοι οπλίστηκαν και κατέλαβαν τις φυλακές της Βαστίλης, όπου γινόταν βασανιστήρια & αποτελούσε μισητό σύμβολο της απολυταρχίας. (14 Ιουλ. 1789 ⇒ Εθνική εορτή Γάλλων).

- Η Συντακτική Συνέλευση:

✎ ανακοίνωσε την κατάργηση προνομίων (των ευγενών και του κλήρου)

✎ ψήφισε τη **Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου & του Πολίτη** (βασισμένη στις αρχές Διαφωτισμού) ⇒ βλ. κείμεν. 1,σελ. 17

↳ λαός είχε καταλάβει ήδη τα ανάκτορα Βερσαλλιών και ο βασιλιάς αναγκάστηκε να αποδεχτεί τις αποφάσεις της Συνέλευσης (5 Οκτ. 1789)

✎ Στη Συνέλευση είχαν διαμορφωθεί 3 πολιτικά ρεύματα (ανάλογα με τη θέση των οπαδών τους στην αίθουσα): ➤ Δεξιά δεν επιθυμούσε περισσότερες αλλαγές του παλαιού καθεστώτος

➤ Κέντρο αποδεχόταν διατήρηση μοναρχίας με παράλληλη συμμετοχή ευγενών & μεγαλοαστών

➤ Αριστερά επιθυμούσε πολίτευμα κοντά στο αμερικανικό (πιο ριζοσπάστες)

✎ Αποτέλεσμα της συμμετοχής όλων των κοινωνικών στρωμάτων στην πολιτική ήταν η δημιουργία πολιτικών οργανώσεων, των λεσχών (κόμματα) ⇒ Λέσχη των Ιακωβίνων και λέσχη των Κορδελιέρων.

1791: Το πρώτο σύνταγμα της Γαλλίας:

- εγκαθιδρύει το πολίτευμα της Συνταγματικής Μοναρχίας

- το έθνος ανακηρύσσεται κυρίαρχο

- νομοθετική εξουσία ασκείται από τη Νομοθετική Συνέλευση (Βουλή), που τα μέλη της εκλέγονται από τον λαό

- δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο όσοι έχουν περιουσία και πληρώνουν φόρους

- εκτελεστική εξουσία ασκείται από βασιλιά & 6 υπουργούς

- δικαστική εξουσία αφαιρέθηκε από βασιλιά και κηρύχθηκε ανεξάρτητη.

Επίσης:

- Εθνικοποίηση της περιουσίας κλήρου για την αντιμετώπιση οικονομικών προβλημάτων & έκδοση χαρτονομίσματος

- Κληρικοί ορίστηκαν λειτουργοί του κράτους

- Καταργήθηκαν οι συντεχνίες και απαγορεύτηκαν οι απεργίες

⇒ Βασιλιάς και κλήρος δεν αποδέχτηκαν ρυθμίσεις!

- Εκλογές 1791 ⇒ εκλέγεται Νομοθετική Συνέλευση, όπου πλειοψηφούσαν οι Γιρονδίνοι (= πολιτική ομάδα με μετριοπαθείς πολιτικές θέσεις).
- Στο μεταξύ βασιλιάς Λουδοβίκος με συμμάχους τους βασιλείς Αυστρίας & Πρωσίας σχεδίαζε επέμβαση εναντίον επαναστατικής Βουλής.
- Παράλληλα, οι ριζοσπάστες εκπρόσωποι του λαού απαιτούσαν την έκπτωση (=διωγμό) του βασιλιά.
- Οι Γιρονδίνοι οδήγησαν τη Βουλή να κηρύξει πόλεμο στην Αυστρία & την Πρωσία, αλλά ο γαλλικός στρατός απέτυχε να επικρατήσει.
- Λαός του Παρισιού επαναστάτησε και κατέλαβε τα ανάκτορα του Κεραμεικού.
- Ο βασιλιάς ζήτησε προστασία Βουλής, αλλά αυτή τον έθεσε σε περιορισμό και ανέθεσε την εκτελεστική εξουσία σε συμβούλιο με επικεφαλής τον Δαντόν (μέλος των Κορδελιέρων).
- Πολιτικές εξελίξεις: η Βουλή αναγνώρισε πολιτικά δικαιώματα σε όλους τους άνδρες (καθολική ψηφοφορία) - δήμευσε περιουσίες αριστοκρατών που είχαν φύγει εκτός Γαλλίας - διαχώρισε εκκλησία και κράτος - κήρυξε πατρίδα σε κίνδυνο - νίκη κατά των Πρώσων (1792).

Γ. Η β' φάση της γαλλικής επανάστασης (Σεπτ. 1792 - Ιούλ. 1794)

- Εκλογές 1792 (με καθολική ψηφοφορία): εκλέχτηκε η Συμβατική συνέλευση:

⇒ κατήργησε τη μοναρχία

⇒ εγκαθίδρυσε αβασίλευτη δημοκρατία (πρώτη φορά στην Ευρώπη)

⇒ υιοθέτησε νέο ημερολόγιο

⇒ βασιλιάς & βασίλισσα καταδικάστηκαν και αποκεφαλίστηκαν (1793)

⇒ αποφάσισε τη συνέχιση του πολέμου για κατάληψη εδαφών στο Βέλγιο ⇒ πολλά κράτη στράφηκαν εναντίον της Γαλλίας και ⇒ στο εσωτερικό ξέσπασαν αντεπαναστατικές εξεγέρσεις και ⇒ οικονομική κατάσταση επιδεινωνόταν για τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα

⇒ για να αντιμετωπίσει την κατάσταση, σύστησε Επιτροπή Δημόσιας Σωτηρίας, Επιτροπή Γενικής Ασφαλείας και επαναστατικά δικαστήρια με στόχο τη καταστολή αντεπαναστατικών ενεργειών.

⇒ συνέλαβε τους ηγέτες των Γιρονδίνων και τη διακυβέρνηση ανέλαβαν οι Ορεινοί (= πολιτική ομάδα με αντιμοναρχικές θέσεις και υποστήριζε τη λήψη μέτρων υπέρ των ασθενέστερων) με επικεφαλής τον Ροβεσπιέρο (⇒ Επαναστατική Κυβέρνηση)

⇒ η επαναστατική κυβέρνηση των Ορεινών αναδιοργάνωσε το στράτο, ως όπλο εναντίον των εχθρών της επανάστασης ⇒ εκτέλεσε 40.000 ύποπτους για αντεπαναστατική δράση (περίοδος Τρομοκρατίας)

⇒ επίσης η χριστιανική θρησκεία αντικαταστάθηκε από τη λατρεία του Ανωτάτου Όντος και δόθηκαν νέα ονόματα στους μήνες.

Αποτελέσματα- Αντιδράσεις:

⇒ σχετική βελτίωση βιοτικού επιπέδου των κατώτερων στρωμάτων

⇒ αντιδράσεις στα ακραία μέτρα

⇒ Ροβεσπιέρος βρέθηκε στο στόχαστρο και τελικά εκτελέστηκε από τη Συμβατική Συνέλευση (1794)

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Η τελευταία φάση της γαλλικής επανάστασης (1794-1799) & η εποχή του Ναπολέοντα (1799-1815)

Α. Η τρίτη και τελευταία φάση της γαλλικής επανάστασης (1794-1799)

- μετά τη δολοφονία του Ροβεσπιέρου ο έλεγχος της Συμβατικής Συνέλευσης πέρασε στα χέρια των μετριοπαθών (Θερμιδοριανών).
- ριζοσπαστικά μέτρα Ορεινών καταργήθηκαν
- επιστροφή στις αρχικές θέσεις της επανάστασης

- **Νέο Σύνταγμα (1795)**: εκτελεστική εξουσία ⇒ σε ένα 5μελές συμβούλιο, Διευθυντήριο, με τη στήριξη στρατηγών επανάστασης.

B. Η εποχή του Ναπολέοντα (1799-1815)

- **1799**: στρατηγός Ναπολέον Βοναπάρτης καταλαμβάνει την εξουσία με συγκατάθεση του Διευθυντηρίου!

⇒ η μετριοπαθής αστική τάξη εμπιστεύεται έναν ικανό ηγέτη να σταθεροποιήσει την εσωτερική πολιτική ζωή και να εδραιώσει τη γαλλική κυριαρχία στην Ευρώπη με μια σειρά πολέμων.

- το αξίωμά του ήταν: αρχικά Πρώτος Υπάτος, στη συνέχεια Αυτοκράτορας

- αν και πολίτευμα δεν άλλαξε (αβασίλευτη δημοκρατία) κυβερνά σαν απόλυτος μονάρχης!

Μεταρρυθμίσεις Ναπολέοντα:

- στη διοίκηση, εκπαίδευση, οικονομία

⇒ με σκοπό τον έλεγχο της κρατικής μηχανής και την αποτελεσματικότητά της

- Νέος νομικός κώδικας, Ναπολεόντειος Κώδικας, όπου διατηρούνταν ως νόμοι οι αρχές της επανάστασης (1804) ⇒ διάδοση σε όλη την Ευρώπη, βάση νομοθεσίας πολλών χωρών!

Πολεμικές επιτυχίες & αποτυχίες Ναπολέοντα:

- κατάφερε να θέσει υπό τον έλεγχο της Γαλλίας μεγάλο τμήμα της Ευρώπης
- κύριος αντίπαλος η Αγγλία (εμπορικός αποκλεισμός)
- δημιούργησε βασιλεία – δορυφόρους της Γαλλίας
- όμως οι οικονομικές του απαιτήσεις (φορολογία) για τα έξοδα των πολέμων, προκάλεσαν αντιδράσεις ευγενών και κλήρου, που επιδίωκαν την επαναφορά της μοναρχίας και την αποκατάσταση των προνομίων τους, αλλά και των λαϊκών στρωμάτων, που αντιδρούσαν στην ξένη κυριαρχία
- 1812: επίθεση εναντίον Ρωσίας. Αν και έφτασε μέχρι τη Μόσχα, δεν κατέκτησε τη Ρωσία. Υποχώρηση λόγω δυνατού χειμώνα.
- Συνασπισμός Αγγλίας-Πρωσίας-Αυστρίας-Ρωσίας-Ισπανίας-Σουηδίας-Νεάπολης νικά Γαλλικές δυνάμεις στη Λειψία (1813).
- εξαναγκάζει το Ναπολέοντα σε παραίτηση και εξορία το 1814 (νησί Έλβα).
- Από την εξορία ο Ναπολέον παρακολουθούσε τα γεγονότα της ταπείνωσης της Γαλλίας.
- Ο εξόριστος αυτοκράτορας θα δραπετεύσει από το νησί της εξορίας, επανέρχεται στο Παρίσι και συγκεντρώνει 125.000 στρατό, εισβάλλοντας στο Βέλγιο.
- Στις 18 Ιουνίου **1815** στο **Βατερλώ** ο Ναπολέοντας ηττήθηκε από τους Πρώσους και τους Άγγλους.
- Εξορίστηκε εκ νέου στο νησί της Αγίας Ελένης στον βόρειο Ατλαντικό, όπου πέθανε το 1821.

Γ. Γενική αποτίμηση Γαλλικής Επανάστασης

⇒ 1789-1815. Τομή στην ευρωπαϊκή & παγκόσμια ιστορία

- αστική εξουσία Γαλλίας κατέλαβε την εξουσία (πρότυπο για άλλες χώρες)
- προωθήθηκαν συμφέροντα αστικής τάξης και κέρδιζε έδαφος η φιλελεύθερη οικονομία
- αρχές και ιδέες Διαφωτισμού έγιναν πολιτικά αιτήματα και εν μέρει δικαιώθηκαν
- απολυταρχία κλονίστηκε σε όλη την Ευρώπη. Στην Γαλλία κατέρρευσε.
- πρέπει να συμπίπτουν όρια έθνους & κράτους. Γεννήθηκε η έννοια της πατρίδας, στην οποία οφείλουμε αφοσίωση.
- πολίτες και κράτος πρέπει να συνδέονται με ένα πλέγμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.
- εκκλησία διαχωρίστηκε από το κράτος
- προνόμια ευγενών & κλήρου καταργήθηκαν
- όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, γεννιούνται με τα ίδια δικαιώματα
- λαός η κινητήρια δύναμη της ιστορίας και η αποκλειστική πηγή εξουσίας.

- καθιέρωση Συνταγμάτων και επικράτηση λαϊκής κυριαρχίας.
- οι υπήκοοι έγιναν πολίτες
- γεννήθηκαν ιδέες και κινήματα, όπως φιλελευθερισμός, εθνικισμός, κοινωνικός ριζοσπαστισμός, σοσιαλισμός.

Δ. Το συνέδριο της Βιέννης (1815)

Οι νικητές του Ναπολέοντα συγκάλεσαν συνέδριο στη Βιέννη:

- επαναχάραξη συνόρων
- ανασυγκρότηση απολυταρχίας ⇒ *Παλινόρθωση*
- καταστολή επαναστατικών ιδεών
- ιδρύθηκε η **Ιερή Συμμαχία** (*Ρωσία – Αυστρία – Πρωσία*), για την επιβολή των αποφάσεων του Συνεδρίου
- εκθρονισμένοι ηγεμόνες επανήλθαν στους θρόνους τους ⇒ *Εποχή της Παλινόρθωσης* (1815-1830)

Ωστόσο, οι αρχές της γαλλικής επανάστασης είχαν επηρεάσει βαθιά τους ευρωπαϊκούς λαούς.

 ΕΡΩΤΗΣΗ: Σχολιάστε τις πηγές του βιβλίου, που αναφέρονται στην επίδραση των ιδεών της γαλλικής επανάστασης στα άλλα έθνη.